

LA/Minka Hauta-aho
SU/Marjukka Hietaniemi

12.5.2023

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö sosiaaliturvakomitean välimietinnöstä VN/1646/2020

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa sosiaaliturvakomitean välimietinnöstä.

Eläketurvakeskus on ollut mukana komitean työssä ja jaostoissa, eikä sillä ole lausuttavaa komitean ehdotuksiin liittyen. On kuitenkin hyvä muistaa Kelan hoitaman sosiaaliturvan moninaiset yhtymäkohdat muuhun sosiaaliturvaan ja kansalaisten tilanteisiin. Eläketurvakeskus nostaa tässä lausunnossaan esille muutamia tällaisia yhtymäkohtia työeläkealan toimintaan, jotta niitä voidaan ottaa jatkovalmistelussa huomioon.

Toimeenpanon monimutkaisuus ja digitalisaation mahdollisuudet (välimietinnön ehdotukset 3 ja 4)

Sosiaaliturvan toimeenpanon ja tiedonhallinnan ohjauksen edellyttämiä lainsäädännön kehittämistarpeita selvitettäessä olisi tärkeää nähdä myös työeläkeala osana sosiaaliturvan toimeenpanoa ja kartoittaa kehittämistarpeet myös työeläkejärjestelmän näkökulmasta.

Mahdollisuutta laajentaa sekä tulorekisterin tietosisältöä että väestötietojärjestelmän ja Suomi.fi:n hyödyntämistä tulisi selvittää.

Digitalisaation edistämisen valmistelussa tulisi ottaa huomioon, että komitean ehdotuksessa 4 mainittu digitalisaation strategia koskee myös työeläkealaa.

Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet (välimietinnön ehdotukset 5, 6 ja 7)

Kelan ja työeläkejärjestelmän hoitamisessa etuuksissa on joitain eroavaisuuksia, jotka on syytä arvioida toimeenpanon sujuvuuden ja asiakkaiden tilanteiden kannalta.

- Sairauspäivärahoissa ja eläkkeissä erilaiset työkyvyttömyyden määrittelyt voivat johtaa etuuden hakijan kannalta huonosti ennakoitaviin ja vaikeasti ymmärrettäviin katkostilanteisiin.
- Kansaneläkkeessä ei ole osatyökyvyttömyyseläkettä, mikä heikentää osatyökyvyttömyyseläkeläisen toimeentuloa. Ongelma korostuu, kun työeläkejärjestelmästä myönnettävien osatyökyvyttömyyseläkkeiden osuus työkyvyttömyyseläkkeistä kasvaa.
- Työeläkejärjestelmässä edellytettävä eläketapahtuma estää työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen nuoruudesta saakka

LA/Minka Hauta-aho
SU/Marjukka Hietaniemi

12.5.2023

moniongelmaiselle tai kehitysvammaiselle henkilölle. Tämä estää myös pääsyn työeläkekuntoutustoimenpiteiden piiriin.

Työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista tukevat lakimuutokset, esimerkiksi hoitoon pääsyn nopeuttamiseen tähtäävät toimenpiteet, ovat kannatettavia.

Jatkotyössä on hyvä arvioida sairauspäivärahan ja kuntoutustuen kestoa, työeläkekuntoutuksen kriteerejä ja työterveyshuollon merkitystä työhön paluun tukemisessa. Työkykyä pitäisi tukea nykyistä varhaisemmassa vaiheessa ja ohjata asiakas vaikuttaviin toimiin jo sairauspäivärahakauden aikana. Tämä edellyttäisi tiedonkulun parantamista sosiaaliturvan eri toimeenpanijoiden välillä.

Myös kuntoutuspäätösten tekemiseen tarvittavan tiedon tulisi siirtyä saumattomasti sote-palveluiden, TE-palveluiden, Kelan ja työeläkevakuuttajien välillä. Nyt tietojen siirrossa esimerkiksi terveydenhuollon toimintayksiköiltä eläkevakuuttajille on hidasteita ja katkoksia, jotka hidastavat lakisääteisten tehtävien toimeenpanoa.

Mahdolliset kuntoutukseen liittyvät kannustimet tai velvoitteet ovat erityisen tärkeitä työkyvyttömyyden alussa, jolloin niillä voidaan saavuttaa paras vaikuttavuus. Jatkotyössä on hyvä arvioida palveluiden ja etuuksien suhde, olisiko esimerkiksi ammatilliseen kuntoutukseen osallistumisen oltava edellytys kuntoutustuen saamiselle silloin, kun todetaan, että kuntoutukseen on oikeus ja tarkoituksenmukaista kuntoutusta on saatavilla.

Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen (välimietinnön ehdotukset 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25)

Tiedonkulun sujuvoittamisen ja työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäisen tietopohjan kehitystyön ei tule rajoittua vain viranomaisyhteistyöhön. Prosesseissa ja jatkotyössä tulee huomioida myös työeläkevakuuttajien rooli sosiaaliturvan toimeenpanijoina ja ammatillisen kuntoutuksen järjestäjinä.

Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja byrokraatialoukut (välimietinnön ehdotukset 26 ja 27)

Kaikissa toimenpiteissä ja muutoksissa tulisi varmistaa, että työssä jatkaminen ja työn tekeminen myös etuuden rinnalla olisi kannattavaa.

Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus (välimietinnön ehdotukset 28, 29 ja 30)

Eläketurvakeskus kannattaa reaaliaikaista tiedonvälittämistä naapurimaiden, ensivaiheessa Viron, kanssa.

LA/Minka Hauta-aho
SU/Marjukka Hietaniemi

12.5.2023

Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen ansioturva huomioiden (komitean esitys seuraavalle hallitukselle)

Komitean toisella kaudella tehtävässä perusturvaetuuden kehittämistyössä olisi hyvä ottaa huomioon muista komitean ehdotuksista seuraavat jatkokehityshankkeet ja koordinoita kehittämistyön kokonaisuutta.

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru

Maijaliisa Takanen